

مدیریت ورزشی _ آذر و دی ۱۳۹۴
دوره ۷، شماره ۵، ص: ۶۲۷-۶۵۵
تاریخ دریافت: ۱۴ / ۰۸ / ۹۲
تاریخ پذیرش: ۰۳ / ۰۲ / ۹۳

ارزیابی سلسله مراتب ارزش‌ها و منابع تأثیرگذار بر باورهای داوطلبان ورود به رشته تربیت بدنی

اسماعیل شریفیان* - محمدعلی مصلی نژاد^۲

۱. دانشیار دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی، دانشگاه شهید باهنر کرمان، کرمان، ایران، ۲. دانشجوی کارشناسی ارشد دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی، دانشگاه شهید باهنر کرمان، کرمان، ایران

چکیده

این پژوهش با هدف ارزیابی سلسله‌مراتب ارزش‌ها و منابع تأثیرگذار بر باورهای داوطلبان ورود به رشته تربیت بدنی انجام گرفت. روش تحقیق از نوع پیمایشی و جامعه آماری تحقیق، شرکت‌کنندگان در آزمون عملی رشته تربیت بدنی دانشگاه‌های دولتی و نمونه تحقیق ۳۰۰ فرد داوطلب بودند که تصادفی انتخاب شدند. ابزار تحقیق پرسشنامه استاندارد نظام ارزش‌های الپورت، ورنون و لیندزی بود که روایی و پایایی آن بررسی و تأیید شد. برای توزیع داده‌ها از آزمون شاپیرو-ویلک و برای تعیین سلسله‌مراتب ارزش‌ها و منابع تأثیرگذار از آزمون تحلیل واریانس فریدمن استفاده شد. یافته‌ها نشان داد از بین شش ارزش مورد بررسی در این مطالعه، ارزش نظری دارای بالاترین رتبه ($MR=4/15$) و ارزش سیاسی دارای پایین‌ترین رتبه ($MR=2/98$) بود و ارزش‌های اجتماعی، معنوی، اقتصادی و هنری نیز به ترتیب در رتبه‌های دوم تا پنجم جای گرفتند. مطالعه منابع تأثیرگذار بر باورها نشان داد که از بین منابع ده‌گانه مورد بررسی خانواده و اسطوره‌های ورزشی بیشترین منابع تأثیرگذار و فیلم‌ها و بازیگران تلویزیون کمترین تأثیر را داشته‌اند. بنابراین به نظر می‌رسد که متقاضیان ورود به رشته تربیت بدنی به ارزش‌های اقتصادی، هنری و سیاسی کمتر واقف‌اند و نیاز است که رسانه‌ها و جامعه ورزش در این زمینه‌ها آموزش‌های بیشتری داشته باشد.

واژه‌های کلیدی

ارزش‌ها، باورها، تربیت بدنی، داوطلبان، سلسله‌مراتب.

مقدمه

با وجود تغییرات و تحولات سریع دنیای حاضر در زمینه‌های مختلف، هر سیستمی به‌منظور موفقیت باید اهدافی مشخصی داشته باشد و نحوه و زمان (برنامه) رسیدن به آن اهداف را نیز تعیین کند تا براساس برنامه‌تهیه‌شده به‌سوی اهداف مورد نظر پیش رود تا انحرافات احتمالی را شناسایی و تعدیل کند. آموزش عالی کشور نیز از این قاعده مستثنا نیست. برنامه‌ریزی‌های بلندمدت در این حوزه، رشد روزافزون جامعه دانشگاهی و متعاقباً رشد جامعه را در پی خواهد داشت. در این میان توجه به ارزش‌های دانشجویان به‌عنوان قشر بزرگی از جامعه دانشگاهی کشور اهمیت زیادی دارد. به اعتقاد جامعه‌شناسان ارزش‌ها احتمالاً مبهم‌ترین زمینه تفاوت‌های فردی هستند؛ با این حال مدیریت بر ارزش‌های افراد از نظر تأثیر آنها در اهداف و تصمیمات بلندمدت دارای اهمیت خواهد بود (۸). ارزش‌ها یکی از ابعاد مهم و اساسی شخصیت و زندگی اجتماعی به‌شمار می‌آیند و در واقع قضاوت‌های ذهنی افراد هستند که در مورد مفاهیم گوناگون، به‌طور مداوم در حال بازخوانی و فراخوانی هستند (۲۶،۱۶). این ارزش‌ها هستند که چارچوب‌های ویژه‌ای برای افراد جامعه تعیین می‌کنند، برای اینکه بدانند در هر موقعیتی چه رفتار و پاسخی مناسب است. به دیگر سخن، ارزش‌ها تعیین‌کننده شیوه عملکرد، مسیر فعالیت‌ها و چگونگی اولویت‌بندی اهداف در نظام‌های فرهنگی، آموزشی، خانوادگی، سیاسی و مذهبی هر جامعه‌ای هستند (۳۸). واژه ارزش^۱ مانند بسیاری از واژه‌های جامعه‌شناسی معانی بسیاری دارد، ولی وجه مشترک تعریف ارزش، از سوی بسیاری از جامعه‌شناسان و مردم‌شناسان، تصدیق این حقیقت است که ارزش عبارت است از نتیجه‌غایی اهداف و مقاصد کنش اجتماعی (۵). به‌عبارتی ارزش میزان توانایی یک شیء (چیز، اندیشه یا شخص) در ارضای یک میل، نیاز و تمنای انسان است. پس اساس ارزش را باید در اندیشه‌های انسانی جست‌وجو کرد که نفع (ارزش) یک شیء خارجی را ارزیابی می‌کند (۷). ارزش باور باثباتی است که روش خاصی از رفتار یا هدف نهایی را به‌طور شخصی و اجتماعی در مقابله با یک روش متضاد با آن باور، مرجح می‌سازد (۸). سیمادی و کمالی (۲۰۰۴) ارزش‌ها را به دو گونه ارزش‌های فردی و ارزش‌های اجتماعی تقسیم می‌کنند و معتقدند ارزش‌های فردی قضاوت و مرجحات افراد در خصوص مفاهیم عینی و ذهنی است (۳۷) و چنانکه شوارتز (۱۹۹۹) بیان می‌کند، ارزش‌های اجتماعی از جمله ارزش‌های فرهنگی نیز برابند قضاوت افراد جامعه درباره اصلت آرمان‌های جامعه است

(۳۶). نظام ارزش‌های فرد چارچوبی برای تعیین رفتار و واکنش مناسب فرد در هر موقعیت است که نشان‌دهنده مجموعه‌ای از گرایش‌ها و معیاری نزد فرد در موقعیت‌های اجتماعی است که هدف‌های کلی را در زندگی تعیین می‌کند و در رفتار عملی یا لفظی فرد آشکار می‌شود؛ بدین ترتیب، ارزش‌ها اختیار نهایی و واقعی و واکنش احساسی را مشخص می‌کنند (۳). ارزش‌ها با کارکردهای مختلفی که دارند می‌توانند سهم مهمی در زندگی افراد ایفا کنند. شاید بتوان کارکرد ارزش‌ها را در سه طبقه فعالیت‌های راهنمایی استاندارد، طرح‌هایی برای حل کشمکش‌ها و کارکردهای انگیزشی طبقه‌بندی کرد. به دیگر سخن، ارزش‌ها نمونه‌های خاصی از رفتار را هدایت می‌کنند، افراد را قادر می‌سازند که از بین چند حالت غایی و ابزاری برای رسیدن به اهداف نهایی خود، یکی را انتخاب کنند یا اینکه افراد را به سمت و سوی فردگرایی یا جمع‌گرایی سوق می‌دهند (۸).

ارزش‌ها برای فرد خصوصی‌اند، اما این به معنای آن نیست که کلاً جنبه انفرادی دارند. منابعی مانند خانواده، جامعه، دوستان، کلیسا، رسانه‌ها و شخصیت‌های مشهور همواره بر ارزش‌های افراد تأثیر می‌گذارند (۸). در مورد دیگر منابع نیز این شرایط ممکن است به‌وجود آید. در واقع وقتی افراد یا گروه‌های مختلف ارزش‌های متفاوت و مغایری داشته باشند، اهمیت اینکه مردم به این ارزش‌ها بیبوندند به‌احتمال زیاد عامل قطعی بین یک سری از ارزش‌ها و یک سری شایستگی‌هاست. به‌دلیل آنکه ارزش‌ها از ویژگی‌ها و خصوصیات احساسی و عاطفی انسان است، این خصوصیت از طریق یادگیری شکل می‌گیرد و تغییر می‌کند (۱۹). دانشگاه‌ها از جمله نظام‌های اجتماعی‌اند که نیروی محرکه آگاهی‌بخش و برج فرماندهی فکر جوامع شناخته شده‌اند و از این رو می‌توانند روی ارزش‌های فردی و اجتماعی تأثیر بگذارند. در همین راستا یونسکو برخی از رسالت‌های دانشگاه‌ها را چنین معرفی می‌کند: دانشگاه‌ها متعهدند پیوسته در خصوص اشاعه فرهنگ توحید و یکتاپرستی، محبت و اخوت، نظم اجتماعی و وجدان کاری، حساسیت و تعهدپذیری اجتماعی و ارزش‌های فردی و ملی تلاش مجدانه و پیگیر داشته باشند (۳). به اعتقاد جامعه‌شناسان باید ساختار ارزشی و چگونگی سازماندهی آن را تشخیص داد تا براساس آن پیش‌بینی‌های لازم صورت گیرد. در واقع این موضوع که تربیت باید همراه با ارزش‌ها، ایده انسانیت و با کل سرنوشت انسان سازگار باشد، به‌عنوان یک اصل تربیتی در میان مسئولان آموزشی پذیرفته شده است (۲۹، ۲۱).

تاکنون تلاش‌های بسیاری برای طبقه‌بندی ارزش‌ها و دسته‌بندی این مقوله کلی صورت گرفته است. لطف‌آبادی (۱۳۸۳) در پژوهش خود به ده ارزش فردی، خانوادگی، اقتصادی، سیاسی، اجتماعی،

هنری، نظری، دینی، ملی و جهانی اشاره کرده است (۱۸). از جمله اولین طبقه‌بندی‌هایی که هنوز اعتبار و کاربرد فراوانی دارد، دسته‌بندی ارزش‌ها بر مبنای پرسشنامه ارزش‌هاست که توسط آلپورت، ورنون و لیندزی (۲۵) با الهام از نوشته‌های اسپرانگر (۳۹) به‌منظور سنجش شش حوزه اصلی رغبت‌ها و انگیزه‌های اساسی در زندگی فرد تهیه شده است. ارزش‌های نظری^۱ با گرایش حقیقت‌جویی اولین دسته از این سلسله‌مراتب ارزش‌هاست. دانش و معرفت و سازمان دادن به آن تنها هدف این سنخ است. دومین دسته ارزش‌ها یعنی ارزش‌های اقتصادی^۲ به‌طور عمده به سودمندی اشیا و جنبه‌های عملی و اقتصادی امور توجه دارند. دسته سوم سنخ هنری است؛ زیبایی و هماهنگی بالاترین ارزش این سنخ است. افراد این سنخ بیشتر زیباگرا و به‌دنبال احساس زیبایی هستند. سنخ ارزش‌های اجتماعی^۳ با ویژگی‌های عشق به آدم‌ها و نودوستی همراه با پیوندهایی با ارزش‌های مذهبی چهارمین دسته از ارزش‌هاست. دسته پنجم ارزش‌های سیاسی^۴ می‌باشند که بیشترین ارزش در این دسته، قدرت، نفوذ شخصی و شهرت است. آخرین سنخ ارزش‌ها، سنخ مذهبی^۵ است. مهم‌ترین خصلت سنخ مذهبی وحدت‌جویی، تعالی‌گری و عرفان‌مداری است. سنخ‌های شش‌گانه مذکور ارزش‌های ناب را به‌طور کامل در خود جای داده است و کمتر کسی را می‌توان یافت که تنها در یکی از این سنخ‌ها جا گیرد. در بیشتر مردم ترکیباتی از این ویژگی‌های ارزشی دیده می‌شود. در گروه‌های یکسان نیز ممکن است افراد دارای سلسله‌مراتب ارزش‌های مختلف باشند. در مطالعه سمائی (۱۳۸۶) که روی مدیران دانشگاه شهید بهشتی انجام گرفت، ارزش نظری بالاترین رتبه و ارزش هنری پایین‌ترین رتبه را کسب کرد و ارزش‌های سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و مذهبی به‌ترتیب رتبه‌های دوم تا پنجم را در این سلسله‌مراتب داشتند (۱۲). این در حالی است که در مطالعه اکرامی (۱۳۸۸) که بر روی مدیران دانشگاه پیام نور به انجام رسید، ترتیب به این شکل بود که ارزش نظری دارای بالاترین و ارزش هنری دارای پایین‌ترین رتبه بود و ارزش‌های سیاسی، اقتصادی، مذهبی و اجتماعی به‌ترتیب رتبه‌های دوم تا پنجم را داشتند (۳). این اختلاف همچنین در مطالعه فرج‌پور (۱۳۸۳) که روی استادان دانشگاه شاهد به انجام رسید نیز مشهود است، به‌طوری‌که در این مطالعه رتبه‌های اول تا ششم در نظام ارزشی استادان به‌ترتیب به ارزش‌های نظری، سیاسی، اقتصادی، هنری، اجتماعی و مذهبی اختصاص داشت. در این مطالعه همچنین مشاهده

-
- 1 . Theoretical Value
 - 2 . Economic value
 - 3 . Social value
 - 4 . Political value
 - 5 . Religious value

شد که ارزش‌های علمی استادان بسیار بیشتر از ارزش‌های علمی دانشجویان و ارزش‌های مذهبی استادان بسیار کمتر از ارزش مذهبی دانشجویان است و در ارزش‌های اقتصادی، هنری، اجتماعی و سیاسی در بین استادان و دانشجویان تفاوت معناداری مشاهده نشد (۱۵). اما در مطالعه حقانی (۱۳۸۶) که روی رؤسای دانشگاه‌های دولتی انجام گرفت، ارزش معنوی بالاترین رتبه را داشت و ارزش‌های نظری، سیاسی، اجتماعی، هنری و اقتصادی رتبه‌های دوم تا ششم را داشتند (۱۰). تفاوت‌های مشاهده‌شده در حوزه شناسایی نظام ارزشی گروه‌های متفاوت جامعه، ضرورت مطالعه بیشتر در این حوزه را نمایان می‌سازد.

پیشینه تحقیقات در زمینه ارزش‌ها اغلب به کارهای آلپورت و همکاران وی بر می‌گردد. آلپورت و همکاران (۱۹۷۰) مطالعات خود را در بسط مفهوم «سلامت روان» انجام دادند. آلپورت روان‌شناسی است که به‌طور گسترده در زمینه تعداد زیادی از حوزه‌های شخصیت مانند خویشتن، انگیزش، ارزش‌ها و شخصیت سالم مطالبی نوشته است. از جمله کارهای ایشان طراحی پرسشنامه ۴۵ سؤالی است که به آن اشاره شد (۲۵). از دیگر مطالعات می‌توان به مطالعه اینگلهارت (۲۰۰۰) اشاره کرد. در این پژوهش با عنوان «مطالعه ارزش‌های جهانی»، در چهار نوبت بین سال‌های ۱۹۸۱ - ۱۹۹۰ - ۱۹۹۵ - ۱۹۹۹ - ۲۰۰۰ باورهای مردم جهان (۶۰ کشور و در برگیرنده ۷۵ درصد جمعیت جهان و از انواع مختلف جوامع فقیر و غنی و از نژادهای گوناگون) بررسی شد و با نگاهی گذرا به تحولات چند دهه اخیر در جهان نشان داد که تغییراتی بسیار عمیق در باورها و ارزش‌های مردم ایجاد شده و این تغییرات ناشی از تحولات سیاسی و اقتصادی جهان در عصر حاضر است (۳۲). در همین راستا نوربالا و همکاران (۱۳۸۶) تحقیقی انجام دادند که در آن سلسله‌مراتب ارزش‌های دانشجویان ورودی سال‌های ۱۳۷۷ تا ۱۳۸۰ دانشگاه شاهد و دو سال پس از اشتغال به تحصیل دانشجویان بررسی و سلسله‌مراتب ارزش‌های دانشجویان برآورد شد. نتایج نشان داد که ارزش‌های دینی و اجتماعی در تمام مراحل تحقیق اولویت‌های اول و دوم به‌شمار می‌روند و ارزش هنری آخرین سنخ ارزشی دانشجویان است. مقایسه ارزش‌های دانشجویان نشان داد که با وجود کاهش ارزش‌های مذهبی، نظری و اغلب ارزش سیاسی در سال دوم مطالعات، همواره ارزش مذهبی ارزش برتر دانشجویان است (۲۲). در پژوهش داریاپور (۱۳۸۳) با عنوان «بررسی ساختار ارزشی و اولویت ارزشی شهروندان تهرانی» که روی زنان و مردان تهرانی ۱۸ سال به بالا بر پایه ساختار ارزشی شوارتز انجام گرفت، مشاهده شد که ارزش‌های حفظ محیط زیست، امنیت برای خانواده، احترام به والدین و بزرگ‌ترها، استقلال و آرامش درونی پنج ارزشی بودند که از نظر

پاسخگویان اولویت بالایی داشتند. اولویت‌های ارزشی جامعه مورد بررسی به‌ترتیب عبارت بودند از: سنت، امنیت، خیرخواهی، جهان‌گرایی، همنوایی، استقلال، موفقیت، قدرت، انگیزش و لذت (۱۱). در بررسی ارزش‌های دانشجویان دانشگاه نیز مطالعاتی در داخل و خارج از کشور انجام گرفته است. هلکما و همکاران (۲۰۰۳) در مطالعه‌ای رابطه بین سلسله‌مراتب ارزش‌ها و مراحل رشد اخلاقی کلبیگ را در گروهی از دانشجویان رشته پزشکی بررسی کردند و نتیجه گرفتند دانشجویانی که از ارزش‌های بالایی برخوردار بودند، در مراحل بالاتری از رشد اخلاقی قرار داشتند. همچنین وی گزارش کرد که ارزش‌های غالب دانشجویان در سال‌های اول بیشتر جنبه نظری و تئوری داشت و در سال‌های بعد جنبه عملی و کاربردی به خود گرفت (۳۱).

بایلز (۲۰۰۱) نتیجه گرفت که هماهنگی ارزش‌ها در دانشجویان سال آخر بیشتر از دانشجویان تازه‌وارد است. وی این موضوع را به تجربیات مشترک در دانشگاه، جریان اجتماعی شدن، ایجاد علائق مشترک طی فرایند تحصیل و آشنایی دانشجویان با یکدیگر نسبت داده است (۲۸).

هاروی و مدلین (۲۰۰۱) در مطالعه دیگری به بررسی نگرش تعدادی از دانشجویان در زمینه زنان و رابطه آن با پرسشنامه آلپورت و همکاران پرداختند. نتایج حاکی از آن بود که نگرش مثبت به حقوق و آزادی زنان با ارزش‌های اجتماعی همبستگی مثبت و با ارزش اقتصادی همبستگی منفی دارد. همچنین بین ارزش اجتماعی و ارزش اقتصادی و ارزش نظری با ارزش اجتماعی همبستگی منفی مشاهده شد (۳۰).

الجسیر و کاوگر (۱۹۹۳) در پژوهشی در خصوص ۲۱۸ نفر از دانشجویان عربستانی مشغول به تحصیل در آمریکا نتیجه گرفتند که مهارت این دانشجویان در زبان خارجی نمی‌تواند در ارزش‌های اساسی آنان تغییری ایجاد کند و وضعیت تحصیلی نمی‌تواند درصد معناداری از پیشرفت فردی یا تغییر در ارزش‌ها را پیش‌بینی کند؛ از این رو نتیجه‌گیری شد که دانشجویان جوان‌تر به لحاظ ارزشی از منش آزادتری برخوردارند (۲۴). برخی از یافته‌های مربوط به مطالعات خارجی در مورد ارزش‌های نوجوانان (۳۴، ۱۳)، ارزش‌های والدین و فرزندان (۱۷)، تفاوت‌های موجود در ارزش‌های نوجوانان (۲۳، ۱۷) و بررسی ارزش‌های دانشجویان (۲۰، ۱) در یافته‌های مربوط به نمونه‌های ایرانی نیز تأیید شده است. برای مثال در مطالعه کاشانی (۱۳۸۴) که روی دانش‌آموزان انجام گرفت، سلسله‌مراتب ارزش‌های دانش‌آموزان بدین ترتیب به‌دست آمد: سیاسی، نظری، اقتصادی، هنری، مذهبی و اجتماعی (۱۵). با این حال در سی سال گذشته نتایج بررسی مطالعات در حیطه ارزش‌ها گاهی بسیار متناقض و غیرهمسو و در بسیاری از حوزه‌ها با کمبود اطلاعات مواجه است. اما گسترده‌گی مطالعات در زمینه منابع تأثیرگذار بر باورها زیاد

نیست. در بررسی ادبیات در این زمینه تنها مطالعه‌ای که محقق به آن دسترسی پیدا کرد، مطالعه شیخی (۱۳۸۰) بود که روی جامعه معلمان و دانش‌آموزان اجرا شده بود.

در این مطالعه مشاهده شد معلمانی که چهار درس فارسی، ریاضی، زیست‌شناسی و دینی را تدریس می‌کردند و رشته تحصیلی آنان هم در همین زمینه بود، توسط دانش‌آموزان مورد مطالعه بیشتر انتخاب شده بودند و به‌عنوان معلمان حساس در انتقال ارزش‌ها اهمیت اساسی داشتند (۱۴).

با توجه به این موضوع که شناسایی ارزش‌های مورد توجه جامعه، تعیین ارزش‌های فردی و تلاش در جهت سازگاری ارزش‌های فردی و ارزش‌های مورد توجه جامعه سه قدم عمده در راستای سازگار کردن ارزش‌هاست (۶)، ضرورت و اهمیت مطالعه در حوزه ارزش‌ها کاملاً مشخص می‌شود. ضرورت و اهمیت مطالعه در حوزه ارزش‌ها به تأثیرگذاری این شاخص روی جنبه‌های مختلف زندگی فردی و اجتماعی برمی‌گردد. تأثیر ارزش‌ها هر جایی وجود دارد، از جمله بر فرایندهایی مانند تعیین هدف، تصمیم‌گیری، ارتباطات و رهبری. مدیران و برنامه‌ریزان نیاز دارند تا ارزش‌های اعضای گروه‌های مختلف را به هم نزدیک کرده و تلاش کنند درجه‌ای از سازگاری ارزشی را در گروه به‌وجود آورند تا با برنامه‌های بلندمدتی که بر پایه یک نظام ارزشی سازگار و هماهنگ ایجاد می‌شود، کارآمدی بیشتری را برای سیستم فراهم آورد و در نهایت نظاره‌گر رشد روزافزون جامعه باشند (۸). محققان مختلف در بررسی‌های خود نشان داده‌اند که افراد در گروه‌های مختلف برای هر یک از ارزش‌های نظری، اقتصادی، زیبایی، اجتماعی، سیاسی و دینی اهمیت‌های متفاوتی قائل‌اند (۴۰).

بنابراین همان‌گونه که بیان شد، ارزش‌ها مبهم‌ترین متغیرهای تفاوت‌های فردی هستند و تلاش در جهت شناسایی این بخش از ویژگی‌های فردی، به‌دلیل نیاز مدیران و برنامه‌ریزان برای سازگار کردن ارزش‌های گروه در راستای دست یافتن به کارآمدی بیشتر در گروه و در نهایت مشاهده رشد روزافزون جامعه، توجیه‌پذیر است. بنابراین با توجه به ضرورت‌های ذکر شده و تفاوت‌های مشاهده‌شده در نتایج مطالعات انجام‌گرفته در حوزه ارزش‌ها و همچنین نبود اطلاعات کافی در زمینه نظام ارزشی و منابع تأثیرگذار بر باورهای داوطلبان رشته تربیت‌بدنی، این تحقیق بر آن است تا در حد امکان به بررسی نظام ارزش‌های داوطلبان رشته تربیت‌بدنی در هر یک از سطوح (نظری، اقتصادی، اجتماعی، هنری، سیاسی و مذهبی) بپردازد و پس از رتبه‌بندی سلسله‌مراتب ارزش‌های داوطلبان رشته تربیت‌بدنی، منابعی را که بر باورهای داوطلبان و شکل‌گیری این ساختار سلسله‌مراتبی مؤثرند، شناسایی کند.

روش تحقیق

تحقیق حاضر از نوع پیمایشی و هدف آن ارزیابی سلسله مراتب ارزش‌ها و منابع تأثیرگذار بر باورهای داوطلبان ورود به رشته تربیت بدنی بود.

جامعه آماری تحقیق شرکت‌کنندگان در آزمون عملی رشته تربیت بدنی دانشگاه‌های وابسته به وزارت علوم، تحقیقات و فناوری در سال تحصیلی ۹۲-۱۳۹۱ بود. بر این اساس ۱۸۰ پسر و ۱۲۰ دختر داوطلب ورود به رشته تربیت بدنی به‌عنوان نمونه آماری در نظر گرفته شدند و به‌صورت تصادفی پرسشنامه قبل از اجرای آزمون عملی به‌صورت حضوری در اختیار آنها گذاشته شد و ضمن توضیح در خصوص کار پژوهشی یادشده، به پرسش‌های احتمالی نمونه‌های تحقیق پاسخ داده شد و سلسله‌مراتب ارزش‌های آنها در سال ۱۳۹۱ بررسی شد.

در این تحقیق از پرسشنامه استاندارد آلپورت، ورنون و لیندزی استفاده شد. این پرسشنامه در پژوهش‌های بسیاری روی نمونه دانشجویان استفاده شده است. از جمله می‌توان به مطالعه اکرامی و همکاران (۱۳۹۰) و مطالعه نور بالا و همکاران (۱۳۸۸) اشاره کرد (۲۲، ۴). اما نظر به اینکه پرسشنامه تاکنون برای متقاضیان رشته تربیت بدنی استفاده نشده است، روایی صوری و محتوایی پرسشنامه از دیدگاه خبرگان دانشگاهی (پنج نفر از استادان گرایش مدیریت ورزشی آشنا با حوزه پژوهش) بررسی و تأیید شد. گزینه‌های پرسش‌های ۴۵ گانه پرسشنامه مذکور ارزش‌ها را به شش گروه طبقه‌بندی کرده و نمره‌های فرد را در هر گروه مشخص می‌کند. اعتبار ابزار سنجش برای هر یک از ارزش‌های شش‌گانه نظری، اقتصادی، هنری، اجتماعی، مذهبی و سیاسی به‌ترتیب برابر ۰/۸۴، ۰/۷۵، ۰/۸۷، ۰/۸۶، ۰/۸۹ و ۰/۸۴ برآورد شد.

به‌منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها با توجه به نوع مقیاس به‌کاررفته در داده‌ها از روش‌های آمار توصیفی (شامل درصد، فراوانی، میانگین و انحراف استاندارد) و آمار استنباطی (شامل آزمون شاپیرو - ویلک^۱ به‌منظور بررسی توزیع داده‌ها، آزمون فریدمن^۲ جهت رتبه‌بندی شاخص ارزش‌های متقاضیان، آزمون یو من ویتنی^۳ و آزمون کروسکال والیس^۴) استفاده شد. تمامی تجزیه و تحلیل‌های آماری با استفاده از نرم‌افزار آماری SPSS نسخه ۲۰ انجام گرفت.

1. Shapiro-Wilk test
2. Friedman test
3. Mann-Withney U test
4. Kruskal-Walis test

نتایج یافته‌های تحقیق

در این پژوهش ۳۰۰ داوطلب دختر و پسر حضور داشتند. میانگین سنی نمونه تحقیق $20/79 \pm 3/77$ بود، به‌طوری‌که ۲۳۵ نفر از آنها (۷۸/۳ درصد) کمتر از ۲۳ سال، ۴۳ نفر (۱۴/۳ درصد) بین ۲۳ تا ۲۸ سال و ۲۸ نفر (۷/۳ درصد) بیشتر از ۲۸ سال داشتند. میانگین معدل کتبی دبیرستان در نمونه تحقیق $14/72 \pm 2/33$ و متوسط نمره درس تربیت بدنی آنها در دوره متوسطه $18/86 \pm 1/45$ بود. برخی از اطلاعات جمعیت‌شناختی در جدول ۱ آورده شده است.

جدول ۱. ویژگی‌های جمعیت‌شناختی نمونه مورد مطالعه (n=۳۰۰)

متغیر	حالات متغیر	فراوانی	درصد
جنسیت	مرد	۱۸۰	۶۰
	زن	۱۲۰	۴۰
وضعیت تأهل	مجرد	۲۴۱	۸۰/۳
	متأهل	۵۹	۱۹/۷
رشته تحصیلی دوره متوسطه	علوم انسانی	۹۸	۳۲/۷
	علوم تجربی	۵۶	۱۸/۷
	ریاضی فیزیک	۳۵	۱۱/۷
	سایر	۱۱۱	۳۷/۰

یافته‌های مربوط به برآورد ارزش‌های جامعه مورد مطالعه در جدول ۲ نشان داده شده است.

جدول ۲. برآورد متغیرهای شش‌گانه نظام ارزشی متقاضیان در جامعه مورد مطالعه

متغیرها شاخص‌ها	ارزش نظری	ارزش اقتصادی	ارزش سیاسی	ارزش اجتماعی	ارزش هنری	ارزش مذهبی
میانگین حاصل از نمونه	۴/۰۶	۳/۷۸	۳/۷۴	۴/۰۵	۳/۸۱	۳/۷۶
خطای استاندارد میانگین	۰/۰۳۳۵۰	۰/۰۴۶۳۲	۰/۰۴۳۴۰	۰/۰۳۷۳۴	۰/۰۴۱۸۴	۰/۰۵۳۷۲
برآورد میانگین جامعه	۳/۹۸-۴/۱۵	۳/۶۶-۳/۹۰	۳/۶۳-۳/۸۶	۳/۹۵-۴/۱۵	-۳/۹۲-۳/۷۰	-۳/۹۰-۳/۶۳

چنانکه در جدول ۲ نشان داده شده است، حد پایین ارزش‌های مذهبی و سیاسی پایین‌ترین و حد بالای ارزش‌های نظری و اجتماعی بالاترین حدود ارزش‌هاست. از سوی دیگر، حد بالای ارزش سیاسی داوطلبان از حد بالای ارزش‌های دیگر کمتر است.

از آزمون فریدمن برای رتبه‌بندی سلسله مراتب ارزش‌های داوطلبان، پس از بررسی توزیع داده‌ها ($P < 0/001$)، استفاده شد. نتایج بیانگر این است که در نمونه مورد مطالعه از متقاضیان رشته تربیت بدنی متغیر ارزش نظری بالاترین رتبه در سلسله‌مراتب ارزش‌ها و در مقابل ارزش سیاسی پایین‌ترین رتبه را در این شاخص دارد و ارزش‌های اجتماعی، مذهبی، اقتصادی و هنری در رتبه‌های دوم تا پنجم قرار گرفته‌اند (جدول ۳).

جدول ۳. رتبه‌بندی متغیرهای شش‌گانه نظام ارزش‌های متقاضیان در جامعه مورد مطالعه

رتبه	میانگین رتبه	متغیر
۱	۴/۱۵	ارزش نظری
۴	۳/۲۵	ارزش اقتصادی
۵	۳/۲۳	ارزش هنری
۲	۴/۰۹	ارزش اجتماعی
۶	۲/۸۹	ارزش سیاسی
۳	۳/۴۰	ارزش مذهبی
حجم نمونه	مقدار مجذور کای	درجه آزادی
۳۰۰	۱۱۶/۴۷۴	۵
		۰/۰۰۱

در بین متقاضیانی که رشته تحصیلی دوره متوسطه آنها علوم انسانی، علوم تجربی یا ریاضی فیزیک بود، ارزش نظری بالاترین رتبه و ارزش سیاسی پایین‌ترین رتبه را در سلسله‌مراتب ارزش‌ها داشتند و در بین متقاضیانی که در سایر رشته‌ها تحصیل می‌کردند، ارزش اجتماعی بالاترین و ارزش هنری پایین‌ترین رتبه را داشت. همچنین در بررسی اختلاف بین ارزش‌ها بر حسب رشته تحصیلی دوره متوسطه از آزمون کروسکال والیس استفاده شد.

نتایج جدول ۴ حاکی از آن است که در شاخص ارزش‌های نظری، اجتماعی و مذهبی اختلاف معناداری بین متقاضیان رشته‌های مختلف وجود داشت ($P < 0/05$).

جدول ۴. اختلاف بین ارزش‌های داوطلبان بر حسب رشته تحصیلی دوره متوسطه

ارزش‌ها	رشته تحصیلی	میانگین	انحراف استاندارد	p-value
ارزش نظری	ریاضی	۳/۸۹	۰/۵۹	۰/۰۰۱
	تجربی	۴/۱۰	۰/۵۳	
	انسانی	۴/۳۷	۰/۵۸	
ارزش اقتصادی	فنی	۳/۹۱	۰/۵۵	۰/۰۵۲
	ریاضی	۳/۵۵	۰/۸۳	
	تجربی	۳/۸۱	۰/۷۲	
	انسانی	۳/۹۵	۰/۷۲	
ارزش سیاسی	فنی	۳/۶۷	۰/۸۷	۰/۳۶۷
	ریاضی	۳/۵۶	۰/۶۶	
	تجربی	۳/۷۰	۰/۶۵	
ارزش اجتماعی	انسانی	۳/۸۰	۰/۹۰	۰/۰۰۱
	فنی	۳/۷۸	۰/۶۹	
	ریاضی	۴/۰۲	۰/۵۱	
ارزش هنری	تجربی	۳/۹۴	۰/۷۷	۰/۰۹۰
	انسانی	۴/۲۷	۰/۵۷	
	فنی	۳/۹۲	۰/۶۳	
	ریاضی	۳/۷۵	۰/۶۹	
ارزش مذهبی	تجربی	۳/۸۶	۰/۸۰	۰/۰۱۹
	انسانی	۳/۹۲	۰/۷۸	
	فنی	۳/۷۰	۰/۶۳	
	ریاضی	۳/۶۷	۰/۸۷	
ارزش مذهبی	تجربی	۳/۷۶	۰/۸۶	۰/۰۱۹
	انسانی	۳/۹۹	۰/۸۴	
	فنی	۳/۵۹	۱/۰۲	

برای بررسی اختلاف بین ارزش‌های داوطلبان مجرد و متأهل از آزمون یومن ویتنی استفاده شد که نتایج حاکی از وجود اختلاف معناداری بین ارزش‌های داوطلبان مجرد و متأهل است ($P < 0.05$)؛ این در حالی بود که در هر دو گروه ارزش نظری بالاترین و ارزش سیاسی پایین‌ترین رتبه را به خود اختصاص دادند. نتایج این بررسی در جدول ۵ آمده است.

جدول ۵. اختلاف بین ارزش‌های داوطلبان بر حسب وضعیت تأهل

ارزش‌ها	وضعیت تأهل	میانگین	انحراف استاندارد	Pvalue
ارزش نظری	مجرد	۳/۹۷	۰/۵۷	۰/۰۰۱
	متأهل	۴/۴۳	۰/۴۷	
ارزش اقتصادی	مجرد	۳/۷۱	۰/۷۶	۰/۰۰۱
	متأهل	۴/۰۴	۰/۹۲	
ارزش سیاسی	مجرد	۳/۶۷	۰/۷۳	۰/۰۰۲
	متأهل	۴/۰۲	۰/۷۶	
ارزش اجتماعی	مجرد	۳/۹۸	۰/۶۱	۰/۰۰۱
	متأهل	۳/۳۵	۰/۷۱	
ارزش هنری	مجرد	۳/۷۲	۰/۶۶	۰/۰۰۱
	متأهل	۴/۱۷	۰/۸۶	
ارزش مذهبی	مجرد	۳/۷۱	۰/۸۶	۰/۰۰۱
	متأهل	۴/۰۰	۱/۱۶	

در این پژوهش داوطلبان میزان تأثیرپذیری باورها و ارزش‌های خود را از منابع ده‌گانه خانواده، دوستان، رهبران جامعه، مدرسه، مراسم دینی و مذهبی، رسانه‌های گروهی، اسطوره‌های ورزشی، بازیگران تلویزیون، فیلم‌ها و جشن‌ها تعیین کردند. نتایج تجزیه و تحلیل‌ها با استفاده از آزمون فریدمن، رتبه‌های هر کدام از این منابع را مشخص کرد که این نتایج در جدول ۶ نشان داده شده است.

جدول ۶. رتبه‌بندی منابع تأثیرگذار بر باورهای متقاضیان در جامعه مورد مطالعه

رتبه	میانگین رتبه	منابع	
۱	۷/۹۱	خانواده	
۳	۶/۳۸	دوستان	
۶	۴/۹۱	رهبران جامعه	
۴	۶/۲۰	مدرسه	
۷	۴/۷۱	مراسم مذهبی	
۵	۵/۲۱	رسانه‌های گروهی	
۲	۶/۹۰	اسطوره‌های ورزشی	
۱۰	۴/۰۱	بازیگران تلویزیون	
۹	۴/۲۷	فیلم‌ها	
۸	۴/۵۱	جشن‌ها	
حجم نمونه	مقدار مجذور کای	درجه آزادی	سطح معناداری
۳۰۰	۶۴۵/۰۱۴	۹	۰/۰۰۱

همان‌گونه که جدول ۶ نشان می‌دهد، خانواده و اسطوره‌های ورزشی به ترتیب تأثیرگذارترین منابع روی باورها و ارزش‌های متقاضیان بوده است و فیلم‌ها و بازیگران تلویزیون کمترین تأثیر را بر متقاضیان داشتند.

بحث و نتیجه‌گیری

افراد در هر جامعه‌ای که متولد می‌شوند، ارزش‌ها و معیارهای آن جامعه را فرا می‌گیرند و آن ارزش‌ها آنها را هدایت می‌کند و باورهایی دربارهٔ مطلوبیت و اهمیت در آنها ایجاد می‌کند و از آنجا که ارزش‌ها از ویژگی‌های عاطفی هر فرد است، این خصوصیت نیز از طریق یادگیری شکل می‌گیرد. چارچوب ارزش‌ها از عوامل محیطی، اجتماعی، زیستی، روانی و عناصری مانند فرهنگ حاکم بر جامعه، خانواده و ارزش‌های آن، شرایط اقتصادی، دین، نژاد، شغل و سطح آموزش تشکیل شده است (۳). در بررسی نظام ارزش‌های داوطلبان رشته تربیت‌بدنی در هر یک از سطوح (نظری، اقتصادی، اجتماعی، هنری، سیاسی و مذهبی) برآورد ارزش‌های جامعه مورد مطالعه نشان داد که ارزش‌های مذهبی و سیاسی پایین‌ترین و ارزش‌های نظری و اجتماعی بالاترین حدود ارزش‌ها را دارا بودند. با توجه به اینکه داوطلبان ورود به دانشگاه‌ها، هنوز وارد دانشگاه نشده‌اند، از نظر آنها دانشگاه تمام یا بخش زیادی از نیازهای نظری آنها را برآورده می‌کند. همچنین برای دانش‌آموزان سؤالات متعدد ورزشی وجود دارد که آنها پاسخ به این پرسش‌ها را در ورود به رشته تربیت‌بدنی می‌بینند و این موضوع می‌تواند در بالا بودن ارزش‌های نظری آنها تأثیرگذار بوده باشد. از طرف دیگر، دانشگاه به‌طور عام و رشته تربیت‌بدنی به‌طور خاص به دلیلی ماهیت خاصی که دارد می‌تواند فرصت‌های متعددی را برای تعاملات اجتماعی فراهم آورد. از این‌رو ارزش اجتماعی نیز در مرتبه بالایی قرار دارد. البته این موضوع با توجه به کارکردهای اجتماعی ورزش و بازی‌ها که در رشته تربیت‌بدنی وجود دارند، یافته دور از ذهنی نیست. یونگ با تأیید واقعیت روانی نیاز به معنویت در نوع انسان، تجربه معنوی و روحی را به‌عنوان جنبه‌های بالقوه سالم و سلامت هستی انسان در نظر می‌گیرد (۲).

جهان‌بینی و نظام ارزش‌های انسانی که از تمایلات معنوی ناشی شده و اعتقادات، احساسات و آیین‌های ما را در برمی‌گیرد، نقش اساسی در چگونگی رفتار و نگرش فرد به پدیده‌های مختلف دارد. پذیرش واقعیت‌ها، شکیبایی و تحمل هنگام رویارویی با مسائل و مشکلات بستگی زیادی به جهان‌بینی فرد و چگونگی ارتباط او با جهان هستی (معنویت) دارد (۹). بنابراین بالاتر بردن ارزش‌های مذهبی

داوطلبان به واسطه شرکت در برنامه‌های دینی - مذهبی که رابطه تنگاتنگی با جامعه ایرانی - اسلامی دارد خواهد توانست بار فشار روانی را از جامعه پاک کند و سطح سلامت روان را ارتقا بخشد.

از ویژگی‌های شاخص ارزش‌ها، خصوصیت سلسله‌مراتبی آنهاست، به نحوی که در زبان متداول از مقیاس ارزش‌ها^۱ سخن می‌رود تا نظام سلسله‌مراتبی را مشخص کند که بر حسب آن فرد یا گروه آرمان‌هایی را که بدان وابسته است، ارجح می‌نهد. اصطلاح مقیاس ارزش‌ها متضمن این اندیشه است که برخی ارزش‌ها بر سایر ارزش‌ها رجحان دارند و در واقع عبارت است از سلسله‌مراتب ارزش‌هایی که بر پایه اهمیت نسبی آنان از دیدگاه شخص یا گروه مورد نظر استخراج شده‌اند. سلسله‌مراتبی که بدین سان از ارزش‌ها پدید می‌آید، لزوماً آشکار نیست، بلکه در جریان فعالیت‌های روزمره زندگی و در کردارهای افراد به صورت مختلف تجلی می‌یابد. نظام ارزش‌های یک جامعه فقط از ارزش‌های مسلط تشکیل نشده‌اند، بلکه شامل مجموعه‌ای است که به شکل سلسله‌مراتب متغیر در هم آمیخته‌اند. در مورد ساختار نظام ارزشی داوطلبان یافته‌ها نشان داد که ارزش نظری در این مطالعه بالاترین رتبه را در سلسله‌مراتب ارزش‌های داوطلبان دارد. البته انتظار می‌رود که این ارزش با توجه به نقطه عطفی که در زندگی علمی متقاضیان به وجود می‌آید در سطح بالایی قرار گیرد. این نتایج موافق با مطالعه فرج‌پور (۱۳۸۳)، اکرامی (۱۳۸۸) و سمائی (۱۳۸۶) است (۱۵،۳،۱۲). هاروی و مدلین نیز (۲۰۰۱) در مطالعه خود نشان دادند که بین ارزش‌های اجتماعی و نظری رابطه همبستگی منفی معناداری وجود دارد که این رابطه در مطالعه ما به صورت مثبت و معناداری مشاهده شد (۳۰). ارزش اجتماعی دومین مرتبه از سلسله‌مراتب ارزش‌های داوطلبان را کسب کرد. همچنین در بین افراد متأهل و مجرد میانگین ارزش اجتماعی تفاوت معناداری نشان داد. البته می‌توان مسیر تحولات اجتماعی و همچنین تغییر در گستره ایفای نقش در جامعه را در این زمینه مؤثر دانست. پژوهش‌ها در این زمینه آشکار ساخته‌اند افرادی که دارای اعتقادات مذهبی و دینی‌اند، در بعد ارزش‌های اجتماعی بالاتر از سایر افراد هستند (۴۱).

یافته‌های مربوط به ارزش مذهبی در این مطالعه با مطالعه اکرامی (۱۳۸۸) همپوشانی دارد. این همپوشانی نشان می‌دهد که هر دو گروه از گروه مذهبی نسبتاً مشابهی‌اند، اما رتبه این شاخص در سلسله‌مراتب ارزش‌ها در هر دو مطالعه پایین است. آستین (۱۹۶۵) در پژوهشی نشان داد که میزان ارزش‌های معنوی در کسانی که به صورت دسته‌جمعی زندگی می‌کنند و حس کمک کردن به دیگران در آنها به چشم می‌خورد، به مراتب بالاتر است (۲۷). محمد خلیفه (۱۹۵۶) ضمن بررسی پژوهش‌های

1. scale of value

مختلف، چنین یافته‌ای را به خرده‌فرهنگ خاص جنسیتی و نقش مورد انتظار از آنان نسبت می‌دهد. وی در عین حال مطرح می‌کند که زنان بیشتر از مردان هنگام دچار شدن به خبط و اشتباه، احساس گناه می‌کنند و بیش از مردان در نبود قانون از شیوه‌های اخلاقی تبعیت می‌کنند (۱۸). در مورد ارزش‌های اقتصادی و هنری باید گفت که این دو ارزش همواره در بخش میانی سلسله‌مراتب ارزش‌های متقاضیان هستند. تأثیر شرایط اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و سیاسی بر جایگاه ارزش‌های اقتصادی و هنری مشهود به‌نظر می‌رسد؛ به‌نحوی که ترتیب این‌گونه ارزش‌های اقتصادی و هنری را می‌توان انعکاس‌دهنده شرایط اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی متقاضیان مورد مطالعه دانست. این نتایج با مطالعه فرج‌پور (۱۳۸۳)، حقانی (۱۳۸۶)، سمائی (۱۳۸۶) و اکرامی (۱۳۸۸) همسوست (۱۵، ۱۲، ۱۰، ۳). در خصوص شاخص ارزش سیاسی که پایین‌ترین رتبه را کسب کرد باید گفت که نتایج مطالعه حاضر با یافته‌های آلپورت و ورنون مخالف است. البته جایگاه پایین این ارزش در بین داوطلبان مورد مطالعه را می‌توان به تحولات در حال گذار ایران نسبت داد. به‌طوری‌که فروکش کردن تمایلات سیاسی به‌دنبال وقایع اجتماعی، تبعات و هزینه‌های زیاد مربوط به فعالیت‌های سیاسی در سال‌های اخیر مشاهده می‌شود.

ارزش‌ها به‌دلیل اینکه آموخته می‌شوند به‌صورت نسبی ثابت و پایدارند، اگر کسی همواره ارزش‌های خود را مورد پرسش قرار دهد و بخواهد برای آن پرسش‌ها به پاسخ‌هایی دست یابد، احتمالاً تغییراتی در آنها خواهد داد، چراکه معتقد است بسیاری از آنها دیگر در گروه قابل قبول نیستند و به همین دلیل فرد دچار نوعی «ناهمسازی شناختی» خواهد شد. نکته مهم این است که ناهمسازی شناختی باید به بهترین نحو حل شود و نقش آموزش در این زمینه انکارناپذیر است (۳۵). بنابراین برنامه‌ریزی‌ها باید در راستای بهبود نشان دادن ارزش‌های سیاسی و هنری لازم در رشته تربیت‌بدنی انجام گیرد و در پی آن ارزش‌های نظری و اجتماعی در سطح بالای خود باقی بمانند.

میزان وابستگی افراد به خانواده، میزان پذیرش افراد در خانواده، روابط احساسی بین افراد خانواده، وجود محیط تعاملی در خانواده و اجازه ورود به بحث و مناظره از جمله عواملی هستند که تعیین‌کننده تأثیر خانواده‌ها بر ارزش‌های اعضایشان است (۸). از طرف دیگر یافته‌ها نشان داد که خانواده، اسطوره‌های ورزشی، دوستان و مدرسه بیشترین تأثیر را بر باورها و شکل‌گیری ارزش‌های داوطلبان داشته‌اند. براساس بررسی آستین (۱۹۶۵) و کو (۲۰۰۱) دانشگاه و همکلاسی‌ها هم در تقویت و هم تضعیف این افکار مؤثرند (۳۳، ۲۷). به اعتقاد بایلز (۲۰۰۱) عواملی مانند مستقل شدن از خانواده، قدرت

تصمیم‌گیری در بسیاری از امور، مواجهه با خواسته‌ها و اعتقادات متفاوت استادان و همکلاسی‌های خود و فعالیت در چارچوب برنامه‌های فوق‌برنامه موجبات تغییر در ارزش‌ها را فراهم می‌آورند (۲۸).
با توجه به یافته‌های تحقیق می‌توان نتیجه گرفت که در بین متقاضیان ورود به رشته تربیت بدنی ارزش‌های نظری، اجتماعی و مذهبی در سطح بالاتری نسبت به ارزش‌های اقتصادی، هنری و سیاسی قرار دارند. در نتیجه برنامه‌ریزی‌ها باید در راستای رشد ارزش‌های اقتصادی، هنری و سیاسی و همچنین حفظ ارزش‌های نظری، اجتماعی و مذهبی انجام گیرد و در این مسیر از یاری خانواده‌ها، اسطوره‌های ورزشی، دوستان و دیگر منابع تأثیرگذار بر ارزش‌ها و باورهای متقاضیان استفاده شود.

منابع و مأخذ

۱. احمدی، سید احمد. (۱۳۷۳). روان‌شناسی نوجوانان و جوانان. اصفهان. انتشارات مشعل، ص ۲۴۴-۱.
۲. اژدری فرد، پری‌سیما؛ قاضی، قاسم؛ نورانی‌پور، رحمت‌الله. (۱۳۸۹). بررسی تأثیر آموزش عرفان و معنویت بر سلامت روان دانش‌آموزان. فصلنامه اندیشه تازه در علوم تربیتی، سال پنجم، شماره دوم، صص ۱۲۷-۱۰۵.
۳. اکرامی، محمود. (۱۳۸۸). ارزیابی ارزش‌های مدیران دانشگاه پیام نور تهران. طرح پژوهشی، صص ۳۰-۱ (منتشر نشده).
۴. اکرامی، محمود؛ دشتوان اردستانی، زهرا؛ فرهد، امیرهوشنگ. (۱۳۹۰). اندازه‌گیری ارزش‌های دانشجویان دانشگاه پیام نور استان تهران. فصلنامه پژوهش و برنامه‌ریزی در آموزش عالی، شماره ۶۰، صص ۱۳۶-۱۲۱.
۵. اینکلس، الکس. (۱۳۵۷). جامعه‌شناسی چیست. ترجمه مشفق همدانی. تهران، انتشارات کتاب‌های سیمرغ، ص ۳۱۳-۱.
۶. بلانچارد، کن؛ اوکانر، مایکل. (۱۳۸۷). مدیریت از راه ارزش‌ها. ترجمه حمید فرتوک‌زاده. نشر فراه چاپ اول، ص ۱۶۲-۱.
۷. بیرو، آلن. (۱۳۶۶). فرهنگ علوم اجتماعی. ترجمه باقر ساروخانی. تهران، انتشارات کیهان، ص ۵۲۰-۱.
۸. چلادورای، پاکیناتان. (۱۳۸۷). مدیریت منابع انسانی در ورزش و تفریحات سالم. ترجمه مهدی طالب‌پور و صمد لعل بذری. مشهد، انتشارات دانشگاه فردوسی، چاپ اول، ص ۴۸۴-۱.

۹. حسن‌پور، امین؛ سیف نراقی، مریم؛ قره‌خانی، احمد؛ جعفری، مسعود. (۱۳۹۱). بررسی رابطه دل‌بستگی به خدا و سلامت روان در والدین کودکان استثنایی و عادی شهر همدان سال تحصیلی ۱۳۸۸-۱۳۸۷. فصلنامه افراد استثنایی، سال دوم، شماره ششم، صص ۲۰-۱.
۱۰. حقانی، محمدعلی. (۱۳۸۶). بررسی رابطه کارآفرینی با نظام ارزش‌های رؤسا و مدیران نهاد نمایندگی ولی فقیه در دانشگاه‌های دولتی. پایان‌نامه مرکز آموزش مدیریت دولتی، صص ۱۲۱-۱.
۱۱. دریاپور، زهرا. (۱۳۸۳). ساختار ارزش‌ها و اولویت‌های ارزشی شهروندان تهرانی. تهران: فرهنگ ایرانی، شماره ۳، صص ۱۰۲-۸۸.
۱۲. سمائی، فهیمه. (۱۳۸۶). رابطه کارآفرینی و نظام ارزش‌های مدیران در دانشگاه شهید بهشتی. پایان‌نامه کارشناسی‌ارشد، دانشگاه آزاد تهران واحد جنوب. صص ۳۴.
۱۳. شمسیان، داوود. (۱۳۷۱). سلسله‌مراتب ارزش‌های نوجوانان دختر و پسر شهر تهران. پایان‌نامه دانشکده مدیریت و برنامه‌ریزی آموزش و پرورش، صص ۴۵-۳۵.
۱۴. شیخی، شهرزاد. (۱۳۸۰). بررسی رابطه نظام ارزش‌های معلم و نظام ارزش‌های دانش‌آموز در دوره متوسطه و پیش‌دانشگاهی شهر شیراز. پایان‌نامه کارشناسی‌ارشد، دانشگاه شیراز، صص ۷۸.
۱۵. فرج‌پور، رضا. (۱۳۸۳). ارزیابی ارزش‌های اساتید دانشگاه در مقایسه با ارزش‌های دانشجویان. مؤسسه عالی آموزش و پژوهش مدیریت و برنامه‌ریزی. پایان‌نامه، صص ۱۰۲-۷۴ (منتشر نشده).
۱۶. کاشانی، محسن. (۱۳۸۴). پیش‌بینی نظام ارزش‌های دانش‌آموزان بر پایه ویژگی‌های شخصیتی آنها و کارآفرینی مدیران. رساله دکتری، صص ۴۵-۱ (منتشر نشده).
۱۷. گیلک، عبدالامیر. (۱۳۷۱). سلسله‌مراتب ارزش‌های نوجوانان پسر و والدین آنها. پایان‌نامه کارشناسی‌ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی، صص ۲۳-۱۲.
۱۸. لطف‌آبادی، حسین. (۱۳۸۳). نظریه‌پردازی و مقیاس‌سازی برای سنجش نظام ارزشی دانش‌آموزان نوجوان ایران. فصلنامه نوآوری‌های آموزشی، شماره ۷، صص ۵۸-۳۲.
۱۹. محمد خلیفه، عبداللطیف. (۱۹۵۶). بررسی روانشناختی تحول ارزش‌ها. ترجمه حسین سیدی. مشهد، انتشارات آستان قدس رضوی، صص ۵۳.
۲۰. محمدی روزبهانی، کیانوش. (۱۳۷۸). بررسی رابطه نظام ارزشی و رشد اخلاقی با هویت‌یابی در دانشجویان دانشگاه چمران اهواز. پایان‌نامه کارشناسی‌ارشد، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، صص ۶۴-۲۳.
۲۱. نقیب‌زاده، عبدالحسین. (۱۳۸۳). مقدمه‌ای بر فلسفه. انتشارات اصیل، چاپ ششم، صص ۸۳۰.

۲۲. نور بالا، احمد علی؛ روشن، رسول؛ فقیه‌زاده، سقراط؛ شاکری، رضا؛ محمد صالحی، رضا. (۱۳۸۶). بررسی سلسله‌مراتب ارزش‌های دانشجویان دانشگاه شاهد طی سال‌های ۱۳۷۷ تا ۱۳۸۰. نشریه دانشور رفتار، سال چهاردهم، دوره جدید، شماره ۲۲، صص ۱۰۸-۸۳.
۲۳. همایونفر، فاطمه. (۱۳۷۳). مقایسه ارزش‌های دختران و پسران نوجوان شهر سمنان. دانشکده مدیریت و برنامه‌ریزی آموزش و پرورش، صص ۵۶-۲۱.
24. Al-jasir, Abdollah. S. H. and Cowger, C. D. (1993). Social, Cultural and Academic Factors Associated with Adjustment of Saudi students in United States. Pp: 1-216.
25. Allport, G. W., Vernon, P. E. and Lindzey, G. (1970). Study of Value. Boston; Houghton Mifflin. [p:202-206].
<http://www.oxfordreference.com/view/10.1093/oi/authority.20110803095404550>.
26. Arweck, E. and Nesbitt, E. (2004). Value education: The development and classroom use of an educational programme. British Educational Research Journal, Num30, pp: 245-261.
27. Astin, A. W. (1965). Classroom Environment in Diffrent Fields of Study. Journal of Educational Psychology, Vol. 5, pp 275-820.
28. Bayels, B. (2001). A Review of the First 18 Months of the Project. Council for Christian Colleges and Universities. [p:96]. www.gospe.com.
29. Godet, M. (1994). From Anti Cipation to Action. Unesco Publishing, pp:23-34.
30. Harvey, T. P. and Medlin, W. (2001). A Comparision of College Students Gender Attitudes Within the Field of Science, Engineering, Humanities and Social science. [p:67-81]. www.pserie.psu.edu.
31. Helkama, K. , Uutela, A. , Pohjanheimo, E. , Salminen, S. , Koponen, A. and Leenarantanen-vaNTSI. (2003). Moral Reasoning and Values in Medical School: A Longitudinal study in Finland/Scandinavian. Journal of Educational Research, Vol. 47, No. 4; Pp:399-411.
32. Inglehart, Rolnald. (2000). Globalization and Postmodernism Values. The Centure for Strategic and International Studies of the Massachusetts Intitute of Technology. pp:215-228. csis.org/files/publication/twq_00Winter_inglehart.pdf .

33. Kuh, G. (2001). Do Environments Matter? A Comparative Analysis of the Impress of Different Types of College and Universities on Character. *Journal of College and Character*. [p:1109-1228]. www.collegevalues.org.
34. Lancaster, L. C. and Stillman, D. (2002). *When Generations Collide: Who They Are, Why They Clash, How to Solve the Generational Puzzel at Work*. New York: Harper Collins. 1- 384.
35. Rokeach, M., Ball Rokeach, s, j. (1989). Stability and change in American value priorities, 1968- 1981. *American psychologist*, may 1989, pp: 775-784.
36. Schwartz, S. H. (1999). A Theory of Cultural Values and Some Implications for Work. *Applied Psychology: An International Review*, Vol. 48, No. 1. Pp 23-47.
37. Simadi, F. A. and Kamali, M. A. (2004). Assessing the values structure among United Arab Emirates university students. *Social Behavior and Personality*, 32, pp: 19-30.
38. Smith, P. B. and Schwartz, S. H. (1997). Values. In J. W Berry, M. H, Segall & C. Kagitcibasi [Eds]. *Hand book of cross cultural psychology*, Vol 3, 2nd End [pp. 77-118]. Boston: Allyn & Bacon.
39. Spranger, E. (1928). *Type of Men*. New York, Stechert-Hafner, pp: 396-402.
40. Tagiurl, R. (1967). General manager or specialist?. *Journal of purchasing*, august 1967, pp: 16-21.
41. Troyer, C. (2001). Community and Its Importance in Value Development During the College Years. *Journal of College and Character*. [p:59-282]. www.collegevalues.org.